

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ พฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในทารก
ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผู้เขียน นางดาราสุข คำลูนวิไลวงศ์

ปริญญา พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลกุมารเวชศาสตร์)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์นิตยา ไทยภิรมย์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพาภรณ์ กลั่นกลิ่น

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โรคอุจจาระร่วงเป็นโรคที่รุนแรง และเป็นสาเหตุสำคัญของการเจ็บป่วยและการตายของทารก พฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในทารกจึงมีความสำคัญ การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในทารก ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยใช้แนวคิดการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในเด็กขององค์การอนามัยโลกร่วมกับยูนิเซฟ โครงการควบคุมโรคอุจจาระร่วง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและจากการทบทวนวรรณกรรม กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาที่มีบุตรแรกเกิด ถึง 1 ปี มารับบริการตรวจสุขภาพที่แผนกผู้ป่วยนอกกุมารเวชกรรมและรับวัคซีนที่คลินิกสุขภาพเด็กดี ในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 674 ราย เป็นกลุ่มตัวอย่างในโรงพยาบาลแขวงหลวงพระบาง จำนวน 88 ราย โรงพยาบาลแขวงสหวันนเขต จำนวน 176 ราย โรงพยาบาลแขวงจำปาสัก จำนวน 188 ราย และ โรงพยาบาลมโหสถ จำนวน 222 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในทารกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา

ผลการศึกษา พบว่า

1. พฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในทารกที่มารดาส่วนใหญ่ปฏิบัติทุกครั้ง มีดังนี้ 1) ด้านภูมิคุ้มกันโรคและโภชนาการ ได้แก่ พาบุตรไปรับวัคซีนตามกำหนดเกณฑ์อายุ

มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข ให้บุตรรับประทานนมมารดา เมื่อบุตรอายุไม่น้อยกว่า 6 เดือน ไม่ให้รับประทานอาหารอื่นนอกจากนมและให้บุตรรับประทานอาหารตามมาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด 2) ด้านสุขอนามัยน้ำดื่ม น้ำใช้และสุขภิบาลอาหาร ได้แก่ ล้างหัวนมมารดาด้วยน้ำสะอาดก่อนให้บุตรดูด ให้บุตรดื่มน้ำที่ต้มเดือดอย่างน้อย 15 นาที ใช้น้ำดื่มเดือดอย่างน้อย 15 นาที ผสมนม ชงนมถูกต้องตามคำแนะนำที่ระบุไว้บนบรรจุภัณฑ์ ใช้ฝาครอบขวดน้ำหรือขวดนม เก็บนมในตู้เย็นที่มีอุณหภูมิต่ำกว่า 5 องศาเซลเซียส ทันทีหลังจากเตรียมเสร็จ ถ้ายังไม่ให้บุตรรับประทาน ล้างขวดนมก่อนนำมาปรุงอาหารให้บุตร เก็บอาหารบุตรไว้ในตู้เย็นหรือตู้กับข้าวหรือมีสิ่งปกปิด ป้อนอาหารที่ปรุงให้สุกใหม่แก่บุตร อุณหภูมิร้อนทั่วก่อนให้บุตรรับประทานและไม่ใช้มือป้อนอาหารบุตร 3) ด้านการทำความสะอาดมือของมารดา/ทารกและการทำความสะอาดภาชนะ ได้แก่ ล้างมือด้วยน้ำและสบู่ก่อนชงนม หลังสัมผัสน้ำมูก/น้ำลาย หลังการจับถ่ายและหลังจากทำความสะอาดก้นบุตรหรือสัมผัสอุจจาระบุตร ล้างมือบุตรด้วยน้ำและสบู่ก่อนให้บุตรหยิบของเข้าปากและหลังบุตรเล่นบนพื้นหรือในสนาม ล้างขวดนมหรือขวดน้ำด้วยน้ำยาล้างจานและน้ำสะอาดทันทีหลังจากใช้เสร็จ ล้างถ้วยชามหรือเครื่องใช้สำหรับใส่อาหารของบุตรด้วยน้ำยาล้างจานและน้ำสะอาดทันทีหลังใช้เสร็จและล้างภาชนะใส่อาหารของบุตรที่ล้างแล้วให้แห้งก่อนเก็บในที่สะอาด 4) ด้านสุขอนามัยสิ่งแวดล้อม ได้แก่ กำจัดอุจจาระบุตรโดยการทิ้งลงในโถส้วม กำจัดขยะในบ้านโดยการทิ้งลงถังขยะที่มีฝาปิด ทำความสะอาดพื้นบ้านหรือบริเวณพื้นที่เด็กเล่นด้วยน้ำที่สะอาดก่อนให้เด็กเล่นและไม่ให้เด็กเล่นบนพื้นดิน

2. พฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในทารกที่มารดาส่วนใหญ่ปฏิบัติ
บางครั้งมีดังนี้ 1) ด้านการทำความสะอาดมือของมารดา/ทารกและการทำความสะอาดภาชนะ ได้แก่ ล้างมือด้วยสบู่ก่อนให้นมบุตร ก่อนเตรียมอาหารเสริมให้บุตร ก่อนให้อาหารเสริมบุตร หลังให้นมหรือป้อนอาหารเสริมบุตร และล้างมือให้บุตรด้วยน้ำและสบู่ก่อนที่จะให้บุตรรับประทานอาหารหรือหยิบอาหาร 2) ด้านสุขอนามัยสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ทำความสะอาดของเล่นและตากให้แห้งหลังให้บุตรเล่น ซักผ้าที่ใช้ปูพื้นด้วยผงซักฟอกและผงแดดให้แห้งหลังการทำมาสะอาดพื้น

3. พฤติกรรมในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในทารกที่มารดาส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติ
มีดังนี้ 1) ด้านการทำความสะอาดมือของมารดา/ทารกและการทำความสะอาดภาชนะ ได้แก่ ล้างมือด้วยน้ำและสบู่ให้บุตรด้วยน้ำและสบู่ภายหลังการเล่นของเล่น และ ต้มขวดนมหรือขวดน้ำในน้ำเดือด 10 นาที หลังล้างสะอาด

จากผลการศึกษาแสดงว่า มารดาควรได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพและการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในทารกโดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมที่มารดาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นบางครั้งและไม่เคยปฏิบัติ

Thesis Title	Maternal Behavior in Preventing Infant Diarrhea, Lao People's Democratic Republic	
Author	Mrs. Dalasouk Khamlunvilaivong	
Degree	Master of Nursing Science (Pediatric Nursing)	
Thesis Advisory Committee	Associate Professor Nitaya Thaiyapirom	Advisor
	Assistant Professor Dr. Pimpaporn Klunklin	Co-advisor

ABSTRACT

In Lao People's Democratic Republic diarrhea is a severe disease and major cause of morbidity and mortality in infants. The mother's involvement in the infant's diarrhea prevention is very important. This descriptive study aimed to study maternal behavior in preventing infant diarrhea, Lao People's Democratic Republic. The study framework was developed from the diarrhea prevention model of World Health Organization and the United Nations Children's Fund, the diarrhea control project of Lao People's Democratic Republic's and literature review. The sample was 674 mothers whose infant attended the pediatric out patient department, well baby clinics, in tertiary hospitals. There were 88, 176, 188 and 222 mothers purposively selected from Luang Prabang province hospital, Savannaket province hospital, Champasack province hospital and Mahosot hospital, respectively. The research instrument was the Maternal Behaviors in Preventing Infant Diarrhea scale developed by the researcher. Data were analyzed by using descriptive statistics.

The results are as follows:

1. Maternal behaviors in preventing infant diarrhea that most of the mothers always performed were: 1) Immunization and nutrition dimension through child vaccinations, breastfeeding, not giving any food except milk to the child under 6 months, and giving complementary food following the standard of Ministry of health. 2) Water and food hygiene

dimension as washing mother's nipple with clean water before breastfeeding, boiling water for 15 minutes for feeding child and for mixing formula milk, preparing formula by following the instructions on the box, using lids to cover milk bottle or water bottle, storing formula milk in refrigerator with temperature below 5 Celsius immediately after prepared if do not feeding child, washing raw ingredients thoroughly before cooking food, storing child's food in refrigerator or cupboard or using lids to cover, feeding newly cooked food to child and reheating food before giving to child and not using hand to feeding child. 3) Mother/child's hand washing and utensils cleaning dimension as washing mother's hands with soap and water before preparing formula milk, after touching snot/saliva, after defecation or using toilet and after cleaning child's bottom or touching feces; washing child's hands before taking food, and after playing on the floor or ground; and washing feeding bottle, water bottle, utensils or container with dishes cleaning liquid immediately after used, and putting in dry and clean place. 4) Environment sanitation dimension as disposing of the child's feces by removing in to the toilet, disposing of household wastes by dumping them in well covered bin, cleaning floor or play grounds by clean water before child play, and not allowing the child to play on the ground.

2. Maternal behaviors in preventing infant diarrhea that most of the mothers sometimes performed were: 1) Mother/child's hand washing and utensils cleaning dimension as washing hands with soap and water before breastfeeding, before preparing supplementary food, before feeding supplementary food and after feeding formula milk or supplementary food for child; and washing child's hands with soap and water before eating or taking food. 2) Environment sanitation dimension as washing and drying toys after child playing, and washing mop by detergent and dry in the sun after cleaning the floor.

3. Maternal behaviors in preventing infant diarrhea that most of the mothers have never performed were: 1) Mother/child's hand washing and utensils cleaning dimension as washing child's hand after playing toys and boiling milk bottle or water bottle in hot water for 10 minutes after cleaning.

The results of this study indicate that maternal behaviors in preventing infant diarrhea should be enhanced especially the behaviors that were not performed and sometimes performed by most of the mothers.